

EDINOST
 Izdaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torčkih, četrtkih** in **sočitnih**. Zjutranje izdanje izdaja ob 8. uri zjutraj, večerno pa ob 7. tri včer. — Obojno izdanje stane: za jednmesec 1. t. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri meseca . . . 3.— 4.50 za pol leta . . . 5.— 9.— za vsa leto . . . 12.— 18.— Naredimo je plačevati naprej na narobe brez prilagene razpolinice se uprava ne ozira.
 Posamezne številke so dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 av. izven Trsta po 4 av.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorske.

„**Edinost je med**“

EDINOST

Oglasni se račune po tarifu v petitu; za naslove z dobelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošljajo vredništvo ulica Caserma št. 18. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacijo in oglase sprejema **upravnidvo** ulica Molina piccolo 18, 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame ogle se preste poštinje.

Adresa združene opozicije v hrv. saboru.

Dne 24. t. m. je pričela v hrvatskem saboru adresna razprava. Večina je sestavila seveda svoj načrt adrese, ki se ima položiti pred Najviši prestol. Umevno je že samo ob sebi, da združena opozicija ni mogla pritrdirti spisu, ki so ga spisali gospodje, pripadajoči oni skupini, ki se evfemistički — ali: za voljo lepšega — nazivlje „narodna stranka“. V združeni opoziciji je res združeno malo ne vse, kar ima narod hrvatski sedaj požrtvovalnega, rodoljubnega, delavnega, nadarjenega in — možatega. Taki možje, ki so se združili — ne gledé na razlike, ki vladajo med njimi glede političkih nazorov — taki možje, ki so se združili v hrvatskem patriotizmu za ukupno borbo proti sedanjemu sistemu, tirajočemu slavno hrvatsko domovino bolj in bolj v odvisnost od „bratov Madjarov“ — taki možje že zato niso mogli pritrdirti adresi večine, ker temu spisu je glavni motiv — slavospev sedanjemu sistemu in njega nositelju, banu grofu Khuen-Hedervaryju.

Sklepati adrese do krone po otvorjenju parlamenta, to je star parlamentarni običaj. In tudi dober običaj, ako adresa odgovarja svojemu namenu, ako govor — resnico. V prestolnih govorih, ali spisih krone do parlementa je navadno označen program vlade; v adresi, v odgovoru na oni spisi, budi pa označen program, po katerem hoče delati parlament za zboljšanje odnosa v deželi. Kdor pa hoče boljšati, ta mora imeti toliko poguma, da gleda resnici v obraz, in toliko iskrenosti, da imenuje po pravem imenu vse ono zlo, katero bi hotel odpraviti. To kardinalno zahtevo je prav dobro označil prvi govornik združene opozicije, posl. Brestyensky. Rekel je: „Adrese treba presojati z dvojnega stališča: se stališča dolžnosti nasproti vladarju in se stališča dolžnosti nasproti narodu. Prva zahteva, ki se jo mora staviti do adrese je ta, da natančno riše položaj dežele in naroda“. Potem je rekel govornik, da načrt večine odgovarja le prvemu delu te zahteve, da izraža dolžno udanost do vladarja. O položaju dežele in naroda pa ni ničesar

rečeno v načrtu večine. Pač pa je mesto tacega opisa v adresi nekaj drugačega, obžalovanja vrednega, kar pomenja veliko breztaktnost. Morda bi se rabilo lahko tudi kakov huji izraz za tako početje. Kaj naj rečemo k temu, da se v jednem in istem spisu izreka zvestoba vladarju in se proslavlja — vladajoči sistem, ali prav za prav: vladajoče osebe. Rekli smo, da bi se mogel rabiti kakov huji izraz za take pojave slepe udanosti do bana Khuen Hedervaryja, ali recimo le, da je narodna stranka zagrešila veliko breztaktnost.

Združena opozicija torej ni mogla drugače, nego da je predložila svoj poseben načrt adrese na krono. Izrazivši nepremično udanost in zvestobo sabora do Njeg. Veličanstva in do slavne vladajoče dinastije, pravi ta adresa, da ne bi spolnila dolžnosti odkritosrčnosti do vladarja, ako ne bi vestno nashičala tužnega položaja, v katerega je zašla domovina po sedanjem sistemu, ko se pod plaščem ustavnosti širi — brezpravje. Pod plaščem pogodbe z leta 1868. med Hrvatsko in Ogersko se uničuje individuvalnost kraljevine Hrvatske in se krši nje narodni snažaj.

V šole in urade se uvaja madjarski jezik, po Hrvatskem se nastavljajo madjarski, hrvatskemu jeziku neveči uradniki in ovira se gospodarski razvoj dežele. Vlada izdaja pretizakonite ukaze, temelječe v absolutističnih časih; uničuje neodvisnost sodnikov, proganja neodvisno časopisje; vlada razpolaga z dohodki dežele, ne da bi vprašala dež. zbor. Deželni zbor sploh ni izraz volje naroda, ampak samovolje vladnih organov. Kajti volitve v Hrvatski ne značijo bojišča, na katerem stranke merijo svoje sile, ampak bojišče, na katerem leže krvave žrtve...

Potem dokazuje adresa, sklicuje se na zgodovino in na razne državnopravne dokumente, da kraljevina Hrvatska ima nepobitno pravo do samostalnosti in neodvisnosti. Temu pravu se ni odrekla nikdar! Bilo je pač tedaj, ko je moral narod hrvatski pretakati reke krvi proti oni strašni moči, pred katero je trepetala v strahu vsa Evropa, da se je razdelila in razkosala domovina. Ti kosi so

pogled od gospoda pl. Fondettesa na Flavijo, se je priklonil in rekel samo besede:

„Oprostite mi, milostljiva, vi ste svobodni!“

Obrail se je in odšel. Nekaj je počelo v njem; le mehanizem živcev in kosti je še deloval. Prišedši v svojo sobo, korakal je naravnost do miznice, kjer je hraniš samokres. Skrbno je ogledal orožje in spregovoril glasno, kakor bi si hotel sam naložiti kako dolžnost:

„Sedaj je dovolj; smrt zadam samemu sebi!“

Privil je svetliko, ki je bila dogorela, sel k pisalni mizi in nadaljeval mirno pričeto delo. Sredi globoke tišine je nadaljeval brez obotavljanja z začeto perijodo. V metodični vrsti so se kupili listi. Ko je Flavija dve uri potem, ko je razjavljena pokazala pl. Fondettesu vrata, prišla poslušat na vrata njegove pisarne, čula je samo tih praskanje po papirju tekočega peresa. Sedaj se je priognila in pogledala pri ključavnici luknji. Nantas je še vedno pisal z isto mirnostjo, na obrazu se mu je čital mir in zadovoljnost na vspelem delu, med tem ko je del luči rezviti jekleni konec samokresa, ležečega poleg njega.

V.

Ob hotelovem vrtu stoječa hiša je postala lastnina Nantasa, odkupivši svojemu lastnu. Uklo-

sedaj pod mogočnim žezлом Nj. Veličanstva. Ali Hrvatje v raznih deželah se niso nikdar odrekli državni samostojnosti in narodnemu jedinstvu.

Adresa omenja tudi Reke in — Slovenski. Gledo Reke pravi, da Hrvatska je pripravljena dovoliti Reki kar najširje samoupravo, ali odreče se ne nikdar temu mestu. O Slovencih pa pravi adresa: „Bratje Slovenči kažejo v vse, kulturni smeri svoji prizadevanje, da bi se bližali našemu narodu in kažejo tudi oni — poleg jedinstva kraljestva hrvatskega — na ono pot, po kateri bi se zasnovala močna državna skupina na jugu monarhije.“

Potem navaja adresu natančen program delovanja, kakor si ga je sestavila združena opozicija. Zaključuje pa z besedami: „Vaše Veličanstvo! Narod hrvatski ni protiven patriotički zvezi s kraljestvom Ogerskim. Toda, danes obstoječe državno-pravno razmerje Hrvatske do Ogerske je priueslo tacega sadu za Hrvatsko, da se narod hrvatski v interesu svoje lastne bodočnosti in tudi v interesu trona Vašega Veličanstva mora najodločnejše upirati temu razmerju“.

Jednakimi akordi je zaključil tudi poslanec Brestyensky svoj lepi in jednati govor: „Združena opozicija je zapisala na svojo zastavo združenje in samostojnost Hrvatske; ta idejalne iztrže nikdo iz srca naroda hrvatskega, najmanje pa sedanji zistem. V mnogolični državi ne sme biti nikake razlike med narodnostmi, zlasti ni smeti nobenemu narodu kratiti rabe svojega jezika. Mi želimo, da se država očvrsti tem bolj, da bode mogla močna nastopiti proti vnanjim zapletljajem. Adresa opozicije ima tako očvrščenje pred očmi, ko zahteva združenje posamičnih delov naroda hrvatskega, živečih pod žezлом Njeg. Veličanstva. Taka državna individualnost, ki ne izključuje zvez z Ogersko, bi gotovo pripomogla do sijaja in moči ukupne monarhije. Adresi opozicije je namen, da zruši sedanji zistem!“

Governik je sicer apeliral do zbornice, naj vspremje ta načrt; toda, reči smemo že v naprej,

nivši se neki neznani bojazni ni dal v najem tesne podstrešne sobe, kjer se je po svojem prihodu v Pariz dva meseca boril z lakoto in siromaštvom. Odkar si je pridobil moči in ugleda, je večkrat čutil potrebo, zapreti se za nekaj ur v siromašno sobo. Tu je trpel, tu je hotel slaviti tudi zmago. Ako se mu je postavila kaka ovira na pot, zatekel se je tu sem, kjer je zasnoval vse važnejše skele svojega življenja. Tu je z nova postal to, kar je bil prej. Ko je čutil potrebo usmrtiti se, je sklenil, umreti v tej sobi.

Še le proti osmi uri zjutraj je dovršil Nantas svoje delo. Da bi odgnal posledke utrujenosti, se je kopal v mrzil vodi. Potem je poklical po vrsti več uradnikov, da jim da potrebna navodila. Ko je prišel njegov tajnik, se je razgovarjal žejnjem precej časa: ta naj bi budgetni načrt takoj izročil v Tuilerijah ter ga opremil s potrebnimi komentari, ako bi cesar še kaj prigovarjal. S tem je Nantas misil, da je storil svojo dolžnost. Zapustiti je hotel vse v najlepšem redu in editi ne kakor uničen trgovec, ki si ne ve pomagati več. Sedaj je bil sam svoj, sedaj je lahko ukazoval samemu sebi, brez strahu, da bi ga dolžili bojazni ali samopăšnosti.

(Zvršetek pride.)

PODLISTEK

17

Nantas.

ROMAN.

Francoški spisal Z., prevel Hinko.

In ona sama je stopila z gorečo svetliko v sobo, Nantas pa je ostal na prazu. Z roko je namignil, da ni treba, da ne mara videti ničesar. Sedaj pa je hotela ona. Prišedša do postelje odgrnila je zagrinjala in pred njo je stal gospod pl. Fondettes, ki je bil tu skrit. Bila je tako osupnjena in začudena ob jednem, da je zavpila se strahom.

„Res je“, je jecljala izven sebe; „res je, ta mož je bil tu... Ali jaz nisem vedela, prisegam vam pri življenju svojem!“

Z nadčloveško silo se je zavela zopet, postala mirnejša in je dozdevno celo obžalovala prvo nagnjenje, ki jo je silišlo, da se opravičuje.

„Vi ste imeli prav, gospod, in prosim vas, oprostite“, je rekla Nantas, prizadevajoča si, da bi dobila zopet svoj navadni, bladni glas.

Gospod pl. Fondettes pa je čutil med tem smešnost situacije. Naredil je prav neumen obraz in bi bil mnogo dal, da bi se razsrdil soprog. Nantas pa je molčal. Le bled je bil zeló. Obrnivši

da je klical — v puščavi! Združena opozicija več tudi sama, da ob sedanjih razmerah ne doseže nikakoga praktičnega, efektivnega vspeha. Ali narod in širši svet sta čula možko, odkrito, samosvestno besedo, in to znači velikansk moralni vspeh, ki donese blagodejnega sadu prej ali slej.

Političke vesti.

TRSTU, dne 25. avgusta 1897.

O položaju. Ministrski predsednik grof Badeni je že odsev v Isi, da sporoči cesarju o položaju, kakor je nastal sedaj, ko so Nemci kruto odklonili ne le spravo samo na sebi, oziroma predloge grofa Badenija, ampak tudi sleherni poskus do sprave. Listi zatrjajo sicer, da je pozicija grofa Badenija neomajena in neomajljiva. Po našem mnenju je to na pol res in na pol ni res. Res je, da najviši krogi ne morejo ostaviti grofa Badenija; kajti najmanje znamenje nezaupanja od zgorej do grofa Badenija tolmačiti bi se moglo kakor kapitulacija pred anarhijo! Take, četudi le dozdevnosti ne morejo dopustiti viši krogi. Drugo vprašanje pa je, da li ostane pozicija grofa Badenija neomajljiva tudi za bodočnost?! To vprašanje more rešiti le sedanja večina! Rešitev pa je zavisna od okolnosti, da li grof Badeni stori korak na desno ali ne?! Možno je, da ga ne stori in da bode hotel vladati le pomočjo cesarskih naredeb na podlagi §. XIV. naše ustawe. To bi bilo tako podobno zanestavljenju ustawe. Ali privoli večina v taka nekonstitucionalna početja? Ali dovoli, da se bode vladalo brez nje? To je veliko vprašanje. Češka glasila zatrjajo vsaj, da Čehi ne privolijo nikdar, da bi se pod zaščito ustawe vladalo — neustavno. Ako se torej grof Badeni ne bude mogel odločiti za program desnice, potem utegne postati njegova pozicija prav lahko omajljiva . . . . ako ne pride do tega, na kar namigujejo oficijski listi — tako tudi sinočna „Sera“ — da utegne priti namreč do izrednih, nepričakovanih naredeb, naredeb, ki bi storile kraj — vsaj zadasno — delovanju našega parlamenta! Mi menimo sicer, da ne pride tako dače, ali nemški narodi ne pozabijo Nemcem nikdar, da so pritirali stvari tako daleč v svojem slepem fanatizmu; da so spravili ustavo v nevarnost ravno oni, ki so se vsikdar bahatili kakor čuvanje ustawe, kakor „verfassungstreue“. Ali je še kje stranka na svetu, ki bi bila igrala tako gusnato komedijo se — svojimi lastnimi programi?!

Da vidimo, kaj poreče desnica? Veliko radovednostjo pričakujemo dne 1. septembra. Tega dne se sicer ne snide — kakor se je govorilo — parlamentarna komisija desnice, ampak se snidejo, kakor čitamo v „Slovencu“, le načelniki klubov na desni. Ne, ta popravek ne spremeni mnogo na stvari, saj bodo tudi načelniki gotovo govorili po volji svojih klubov.

Predsednik francozke republike na Ruskuem. Predvčerajnjem je padal dež, a to ni najmanje oviralo navdušenje množice. Na programu slavnosti je bilo položanje temeljnega kamena velikemu mostu „Trojčki“; oduševljenje je bilo veliko, ko sta prišla na slavnost car Nikolaj in predsednik Faure. Nadalje so se udeležili slavnosti: veliki knezi, zbor diplomatov, dvorni dostojanstveniki in člani mestnega zastopa. Glasba je igrala rusko himno in marzeljezo. Po slavnosti se je povrnil car v Petrov dvor, predsednik Faure pa se je podal na francozko poslaništvo, kjer je vsprejel kolonijo Francozov, diplome in mestni zastop.

Naravnost smešno je, kako se nemški list „Kölnerische Zeitung“ skuša tolažiti radi teh pojmov vzajemnosti med Francijo in Rusijo. Pravi namreč, da je bil car Nikolaj o vsprejemanju predsednika francozke republike — jako resnega obraz. Za božjo voljo, mar je došel predsednik Faure v Petrograd uprizarjat burke in izvabljati smeh na ustnice carja?! Resni izrazi na lici so začak, da dotičnik misli in čuti. To že treba reči, da se Nemci zadovoljujejo z tako medlimi tolažbami.

O potovanju predsednika francozke republike v Petrograd pišejo pariški listi različno. „Rappel“ meni, da je francozko-ruska zveza obrnena izključljivo proti nemški državi. Nekateri, mej njimi „Gaulois“, se nadejajo, da se bodo po dovršenih obiskih govorilo druge napitnice, vse drugače še, nego one v Petrovem dvoru.

Diplomatično menijo, da jednakega dne, kakor je bil dan 24. t. m., še ne pozna zgodevina obeh držav.

Nadalje poroča dopisnik „Gaulois“, da se povrne ruski poslanik v Pariz samo za toliko, da predloži svoj dekret. Njegovim namestnikom da je določen sedanji poslanik v Bruselju, knez Urusov, česar simpatije za Francozko so poznane.

Kakor se torej čuti iz teh pojavov parizkega časopisa, je v prvi vrsti zveza med Francijo in Rusijo postala ne samo oficijelno trdnejša, marveč družijo obo naroda, katera se izpoznavata čedalje bolj, še vse neke druge in to so naravne vezi, vezi prirojene simpatije. In to je veliko. Romanski (francozki) in slovanski element, se pridružujejo jeden drugemu; že krvno in duševno, sta si takorekoč sorodna elementa po svoji mehkobi in blagosti čustev. Ni torej le politična kombinacija, zveza Slovanov z Francozki, marveč ta zveza je naravna, izvirajoča iz obeh elementov. Francozci opazujejo Slovane in njih bitstvo v svojih govorih in pisih, že dolgo let opažajo, da bodočnost na Vztoku sliši Slovanom. Zato pa tudi z mržnjo v srcu opažajo, kako zavistni Germani hoče ovirati ogromno, za najviše ilejale človeštva bogato dovezeno Slovanstvo: isti Germani, katemu je trd v očeh tudi duševno na toli visoki stopnji stoječi narod francozki.

Zatorej ta vez med Francijo in Rusijo, oziroma vez med Francozci in Slovani, ni navstala v jednem bicipu in iz političnih potreb obeh držav, marveč ta vez se je pripravljala v duhu obeh narodov že dolga, dolga leta. In baš to je garancija za trajni obstanek. In ako pravi pariški list „Rappel“, da je francozko-ruska zveza obrnena jedino proti Nemčiji, ne pomeni to drugača za jedenskrat, nego da sta se obo naroda združila zoper skupnega nasprotnika tudi v kulturnem pogledu. Ker je Nemec na jedno stran nasprotnik kulturnega razvijanja in kulturne osamosvojitve Slovanov, po drugi strani pa zavistnik kulturno višje stojecim Francozom, in ker gre prizadavanje Germanov na zatiranje obeh narodov v kulturnem pogledu, radi tega sta se morala združiti obo naroda v tesno zvezo, da krepita jeden drugača vzajemno.

Ves ta pomen francozko-ruske oziroma francozko-slovanske naravne zvezze so izpozvali menda tudi Germani to in onstran žoltih kolov. V tem spoznanju tiči menda tudi nekohko vzroka vsemu divjemu hrepenuju Nemcem v Avstriji.

In iz tez za hrumenja srpmo lahko sodbo, da poleg avstrijskih Slovanov se mora veseliti tudi Avstrija sama te rusko-francozke zvezze, ker je z isto ustvarjeno izdatno protitežje dalekosežnim ciljem velike Germanije. Kajti posledica temu protitežju je tako blagodejna za Avstrijo, zagotovila je več neodvisnost od Nemcev in več svobodo v gibaju.

Anglija v Indiji. V Indiji se je začelo tako resno gibanje proti angleškemu gospodarstvu. Od slavnosti petdesetletnice angleške kraljice Viktorije, ki je zajedno tudi cesarica združene Indije, sem se je začelo to nevarno gibanje.

Vse to gibanje ima pa nekako središče v Afganistanu, kjer celo emir afganistanski sam podpira to gibanje. Popolnoma naravno je, da so se reci razvile na ta način, — Angleška je nosila tako dolgo krvic v indijsko vrečo, da se je vreča morala — odvezati. Narod v Indiji se hoče osamosvojiti, otresti se mora angleškega gospodarstva, ki ga tiči že nad stoletje dolgo.

Sicer so se ponavljali poskusi osamosvojitev že večkrat poprej, a vsikdar so bili zadušeni od angleške vojske, ker Anglija hoče stati na tlu in narodu indskemu in naj njen stopal še tako tiči in žuli ta tlu. 140 let že izmogavata Anglija sistematično bogato Indijo; prisvojila in podjarmila si je deželo za deželo, rod za rod in danes šteje vse indsko prebivalstvo na 5,147.340 štirištečih kilometrov 290 milijonov duš. S pretvezo, da zanaša Angleška v Indijo kulturo in prosveto, prišla je, da gospodarsko molze deželo in postopa nečloveški z domaćini. S krvjo indskih zatiranih domorodcev, ki so se v teku minih dob upri angleškemu nasilju, označeno je gospodarstvo angleško in ta kri nedolžnih žrtev kliče za maščevanje visoko do neba. In to maščevanje hoče priti. Vsi znaki kažejo, da bodo težko začušiti gibanje, ki se je vnašlo sedaj po vsej širni Indiji. Kajti celo

oni rodovi, na katere je še računala Anglija, dvingli so se v zavesti vnebovijoče krivice angleškega vladarstva.

Mej 170 milijonov braminov je v Indiji kakih 50 milijonov mohamedancev in ker so mohamedanci arditelji nego Bramini, zanesli so i med poslednje skro upora. Kako pravi sam Anglež Hydmann, ki je izborn poznavalec Indije? On pravi: „Ako bi bil jaz Indijan, rajše bi se dal v vojski pesečati od angleških vojakov, nego da bi stradal vse svoje tužno življenje in bi konečno v miru poginil lakote. Smrt ozi lacote, na kakoršnji je poginilo milijone zatiranih, je neizbrisen madež na blagoslovih s katerimi smo Angleži „osrečili ubogo Indijo“. — Ako torej tako govoril sam Anglež, potem se ima pač Anglija malo nadejati, da z novim prelivanjem nedolžne krvi opere madež, ki leži na njeni zgodovini, angleškega cesarstva.“

Različne vesti.

Heiter in ernster Zeit. Saj je vendar še „lučno“ tudi v teh resnih časih! Ljudje vendar še niso zguhili humorja. In celo resni, postavni ljudje. Glavo bi hoteli staviti, da načitljivi „Osservatore Triestino“ še nikdar ni dosegel takega popolnega vspeha, kakor predvčerajnjem. Nič ne deč, da ta efekt sila na smeh! Bog si ga vedi, kaj mu je šinilo v glavo, da je jel zbijati tako grozne šale. Ali da ne bodo dolgo mučili čitalcev: čestiti in starodavni list predlaga, da bi italijanski klub prevzel nalogo, da pomiri Čehi in Nemci. Nalogo meščetarjev! Ali ni to divno?! Kozla naj bi poslali na travnik, da bi varoval, da druge živali ne pojedo zelišča miru in narodne zmernosti!

Kaj pravite, a? Videti bi hoteli človeka, ki se ne smeje! Mi vsaj se smejemo „za počet“ in s tem sme hom bi bil tudi rešen za nas ta „lučni“ nasvet še gavega „Osservatore“, da niso italijanski listi bili teliko najivni, da so napisali resnih komentarjev k neslanemu — dovtipu. Tako pa se že moramo povrniti tudi mi k italijanskim poslancem, kakor apostolom narodnega miru v Avstriji!

Veseli pa nas, da je „Osservatore“ na svoje stare dni postal tako — dobre volje.

Dvojezični napisi v Istri. Giasi se, da se povodom uvedenja novega civilnega pravnega reda uvedejo dvojezični napisi na vseh sodiščih po Istri. Za sedaj smo čuli le glas; bodočnost nas poudi, da li je ta glas oznanjeval resnico.

Vendar enkrat! Tako lahko vskliknemo sedaj mi tržaški Slovenci.

Neverjetno ali resnično.

Nikdar bi si ne bil misil, da se nas bodo začelo podpirati na enkrat na tak način in to je mnogo, vrhu vsega pa še od take strani.

Te dni razpošilja davčna administracija vsem obrtnikom tako zvane „Erklärung zur Bemessung der allgemeinen Erwerbsteuer“ ali „Dichiarazione per la comisurazione dell'imposta generale sull'industria“. To so tiskane pole, na katerih je za odgovoriti na razna vprašanja in popolnit razne rubrike.

Kolikor mi je znano, ima tukajšnja davčna administracija raznih tiskovin, ki so natisknjene v nemškem, italijanskem in slovenskem jeziku. Za vse slučaje menda še ni takih tiskovin, ker bi erar imel sicer občutno večje troške.

Nočem torej predbacivati slavni c. k. davčni administraciji tolike nevednosti, in sicer, da bi ona ne vedela, da živi v Trstu in okolici kako veliko obrtnikov Slovencev, — in da bi ne vedela, da je slovenski jezik tukaj še vedno deželni jezik. Ker je pa vkljub temu slavna davčna administracija razposlala pole samo v nemškem in italijanskem jeziku za dotedna naznanila, nadalje, ker se danes povsodi vstreza željam in zahtevam plačevalcev, posebno pa bi se to moralno goditi od strani c. k. davčnih in drugih uradov, in ker je tukaj mnogo takih obrtnikov, ki ne poznajo niti nemškega niti italijanskega jezika, še manj pa da bi pisali v istem, kar mora biti vse dobro znano tej slavni c. k. davčni administraciji, — moramo sklepati, da je ta slavna c. k. davčna administracija, uvažuje vse gornje okolnosti, namenila te nove pole za naznanilo obrtnih dohodkov — samo obrtnikom nemške in italijanske narodnosti, in da za ta slučaj nikakor ne veže kakšna dolžnost slovenske obrtnike in bodo torej

zadnji vsled tega tudi popolnoma svobodni davka, ki se naloži na dohodnino italijanskim in nemškim obrtnikom.

Tako si moramo res tolmačiti najnoveje postopanje.

Še druga misel mi prihaja na um.

Morda pa, da c. kr. davni urad osvobodi nas Slovence odslej popolnoma davkov, da mu ne bodo treba uradnikov, ki znajo slovenski in tudi ne slovenskih tiskovin — in pa morda zato, da ne bodo imela odslej naša glasila več pravice zahtevati jednakopravnosti in se vedno sklicevati na tisti glasoviti §. 19, ki je že popolnoma oglušel, ker se ga od vseh strani in na vse grlo vpije in kliče na pomoč.

A on ne more, ne more, ker je — oglušel!

Potovanje poljedelskega ministra. Poljedelski minister grof Ledebur potoval bode bodoči mesec službeno po Notranjski in Primorski. O tej priliki obiše Idrijo in pojde preko Trnovskega gozda v Gorico.

Sto let krivice. Da, stoletja že se nam godi krivica. Vsa ta stoletja krivice pa ne zadostujejo za dokaz, da je smeti še nadalje krivično postopati z nami. Naši merodavni činitelji se navadno sklicujejo na tradicije in le težko je kaj doseči od njih, akoravno mnogokrat priznavajo sami, da so naše zahteve opravičene. Pravijo nam jednostavno: tako je bilo pod mojim prednikom in tako mera ostati i nadalje, ker nočemo uvajati novotarij ter potem biti napadani! Te dni je slavna c. kr. policija dala prilepiti neke „Aviso“, v katerih se namanja meščanstvu, kako da mora postopati o priliki vsakoletnega prijavljanja prebivalstva na takozvanih „Ruolo“. Omenjene „Avise“ so prilepili v mestu in mislim tudi v oklici. Jaz vsaj sem videl en tak aviso pri Sv. Alojziju na hribu in po tem sklepam, da je i okolica dobila same „Avise“ namesto „Naznanil“.

Takega postopanja ne morem odobravati, pa naj si bode stara ali nova navada. Ljudstvu treba javljati v jeziku, njemu razumljivem, osobito pa stvari, ki morajo biti zvršene po predpisih in ki lahko (ako niso zvršene prav), napravljajo situnosti in škodo! Da ne bode zamere na nobeno stran, trebalo bi, da vsaj c. kr. oblastnije izdajajo vse tiskovine v obeh deželnih jezikih, kar bi značilo le malo denarno žrtev za dotične oblastnike.

Gospoda, mi moramo nadlegovati, ker drugače nas pozabite! Ako pa hočete biti v miru, dajte nam nič več in nič manj nego to, kar dajete — Lahom!

Do slavnega policijskega ravnateljstva se obračam tem zaupljiveje s tem pozivom, ker se mi zdi, da ravno tam so se vendar povspeli na neko vzvišeno stališče, da ne smatrajo vsake slovenske pritožbe za nezaslišano predznost.

Nebodigatreba.

„Narodni dom“ v Barkovljah. V nedeljo se bode vršila v Barkovljah pomembna slavnost. Ko govorimo o narodnem domu v Barkovljah, nikakor ne mislimo na kakovo monumentalno stavbo, marveč praktično poslopje je to z lepim vrtom, ki je je kupilo naše vrlo „Obrtniško društvo“ za sveto okolo 28.000 gl. Ali stvar je velevažna za našo narodnost. Posebne hvale pa zaslужijo Barkovljani, da so stvar rešili brez mnogih besed in so paravnost presenetili nasprotnike. Nehvaležno bi bilo, ako bi se tu ne spomnili onih dveh mož, ki sta šla na roko Barkovljanom; to sta gospoda Fran Kalister in dr. Gregorin.

Vest, da se je tako naglo izvršilo, po čemer je toliko hrepenel nepozabni pokojni Dragotin Martelanc, vzbudila je radostno zadoščanje med Slovenci v mestu in po oklici. To veselje se kaže gotovo prihodnjo nedeljo v veliki udeležbi. Mnoga društva so že prijavila, da se korporativno udeleže slavnosti otvorjenja. Zlasti Škedenjci in Križani hočejo nastopiti posebno častno.

Da, v Barkovljah se hočemo sniti prihodnje nedelje, da v bratskem krogu in v objemu slovenske ljubezni vnovič prispežemo večno zvestobo naši pošteni slovenski stvari!

Po zobej je dobil! Kako dobro jo je pogodilo „Obrtniško društvo“ v Barkovljah, da je od gospe Jazbičeve kupilo za gostilno in sestanke toli primerno hišo s tako velikim vrtom, kateri prostori se prihodnjo nedeljo slovenskim načinom otvore slovenskemu občinstvu — to je razvidno najbolj iz tega, da se „Piccolo“ uprav zvija v

obnemogli jezi. Kar peni se in roti svoje občinstvo, naj se ogiblje teh prostorov kakor strapa. Znano pa je, da bi moral „Piccolo“ kar zginiti s pozorišča, ako bi imeli sredstvo, s katerim bi ga mogli prisiliti, da spoštuje — resnico; tako je tudi to pot poleg resničnega dejstva, da so narodni Barkovljani kupili omenjeno hišo in so tako ustvarili prepotrebni narodni dom, napisal same laži. Toda Barkovljani so postali resolutni ljudje, ki počijo z besedo po zobej vsakogar, ki — laže! Tako je dobil po zobej tudi „Piccolo“ in popraviti je moral svoje laži. Seveda je pristavl zopet svojo opazko, da je to njemu vsejedno, ali je kupilo hišo to ali ono društvo, ker njemu da je glavno le to, da je kupilo hišo jedno slovensko društvo.

Ne bratec, to ni vse jedno, kar si pisal. Rekel si n. pr., da je gospod Svetko Martelanc predsednik onemu društvu, ki je kupilo hišo. To je laž, in to laž si napisal vedoma — kako se pravi ljudem, ki vedoma govore neresnico? —, ker si vedel, da je rečeni gospod tudi po mestu jako priljubljen podjetnik in ker si vedel, da mu na ta način utegneš kaj škodovati. Z lažjo škodovati svojemu bližnjemu — kako se imenuje to? Ne, ne, ni „vse jedno“ to, kar si pisal, ampak nedostojno, umazano!

Nikdo ti ne zameri, ako se jeziš, da so si slovenski Barkovljani vstvarili svoje zavetišče, novo trdnjavico naši narodnosti na tržaškem ozemlju, ali to ti mora zameriti sleherni pošten človek, da pojave svoje jeze povijaš v — laži! To ni lepo, res ni lepo! Sram te bodi, bi ti zaklicali iz polnih prs, ako ne bi vedeli, da tvoja hrav n i v e c z m o ž n a s r a m a!

Kdo ve, ali je tukaj ta gospod? Take je vprašal v laškem jeziku neki pismonoš, prišel v neko slovensko društvo v Trstu.

Med navedenimi besedami je pomolil neki list, naslovljen na — „Zavarovalnico proti nezgodam“!!

Zalostno je, da v Trstu, kjer je slovenski jezik deželni jezik — imamo še tako poštno uredbo, da pismonoš ne znao vsaj toliko slovenskega jezika, da bi ločili društvo od — gospoda!

Še bolj zalostno pa je to, da niti na pošti ne znajo ali nočeo znati toliko, da bi raztelmačili laškemu pismonošu, kam naj odda — novce!

Slovanska liturgija. „Hrvatska Domovina“ prijavila po „Katoliškem listu“ naslednjo notico: „Ni to prvi in poslednjikrat, da se uprizarja gonja proti slovenski liturgiji. A to gonjo povsprešavajo baš oni, katerim je najmanje za verske in cerkvene interese, marveč, ki samo le mrze vse, kar je slovenskega. Prevzvišeni g. dr. Mahnič, biskup krški, je močato odbil (!) nedavne navale italijanaške v Istri proti slovenski liturgiji. No, zasmehovanje od strani Italijanašev ne briga ga niti najmanje. On zna dobro za pravice, ki jih ima slovenska liturgija v krški škofiji in pozna tudi namene Sv. Stolice. Samo jednemu se čudimo, temu namreč, da „Civilta Cattolica“ prenaša iz židovskih novin, ki so že po svoji naravi proti vsemu, kar je krščanskega in cerkvenega: vseskozi izmišljene vesti o neki spomenici, katero so predložili škofje serajevski, barski, dubrovniški in kotorski, v kateri spomenici zahtevajo brezpogočno uvedenje staroslovenske liturgije za cerkev v hrvatski Slavoniji, Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Istri in Primorju.

Ako si „Civilta Cattolica“ ne zna najti boljih virov, iz katerih bi mogla zajemati resnico glede teh stvari, kakor jih tako rada išče v „Nene Freie Presse“ in drugih liberalnih glasilih, tedaj bi v interesu svete stvari, ki je posebno na srcu sv. Stolici, storila bolje, da sploh ne piše ničesar. S takim prevračanjem ne služi niti najmanje dobrim namenom sv. Očeta; a to se za „Civilta Cattolica“ spodobi toliko manj, da prinaša od katerekoli strani taka tendenciozna in izmišljena poročila, ker bi baš ona morala biti povse do sledna v cerkvenih stvareh: objektivna, stvarna in oprežna. Ako želi vedeti „Civilta Cattolica“, kaj je na tej stvari, jeji ni daleč do verodostojnega vira, na katerem se zamore bolje obvestiti, nego pa na temelju liberalnega časopisa, na katerega vpliva židovstvo in svobodno židarstvo. Obžalujemo, da se je v tej stvari „Civilta Cattolica“ sešla na jedni poti s „Piccolom“, „Neue Freie Presse“, „Pester Lloydom“ in drugo sodrgo te vrste. — Želeti bi

bilo, da si „Civilta Cattolica“ vzame k srcu ta opomin od svečeniške strani.

Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico vabi na svoj redni občni zbor, ki se bode vršili v nedeljo dne 29. t. m. ob 1/29 uri predpoludne v dverani „Slov. Čitalnice“, ulica S. Francesco št. 2. Dnevni red: 1. negotov predsednika, 2. poročilo tajnika, 3. poročilo blagajnika, 4. volitev novega odbora in 5. eventualni predlogi.

Iz krščanskih krogov. Pišejo nam: Nedavno temu ste prijavili, gospod urednik, neko črtico, v kateri nekdo „iz občinstva“ toži, da v Trstu ni dovolj krščanskih cerkv, ne lepega zvonjenja.

Jaz popolnoma pritrjujem temu, ker to je tudi gola istina: lepega zvonjenja pogrešamo v Trstu, a tudi prave pobožnosti. Ne mislim baš tiste pobožnosti, da bi človek moral tičati v jednomer v cerkvi, a o pobožnosti med ljudstvom bi se dalo povedati marsikaj. Bili so časi v Trstu, ko je krščanstvo vse lepe cvetelo, nega danes in takrat je bilo dobro v našem mestu. Takrat ljudstvo ni bilo še tako strašno pokvarjeno in duševno razpalo, kakor je danes. In temu je krivo to, da se je zanesel od nekod neki duh med naše prebivalstvo; duh, tuj in sovražen vsemu dobremu, ki je zastrupil malone vsa srca.

Nekateri pravijo, da je temu krivo židovstvo, ki je raztegnilo svojo gospodovalno roko čez mesto Trst. Ne bom tega tajil. Tudi židovstvo je zakrivilo mnogo, ker je istemu samo do pustega zemskega imetka in ki se ne more popeti do viših idealov; to je isto židovstvo, ki gleda samo na to, kako bi koristilo sebi, kako bi bogatelo ono samo, in če vse okrog njega pogine lakote, to isto židovstvo se svojimi sredstvi pridobivanja je izsnilo v tržaškem ljudstvu skoro do poslednje rosice vso poezijo, vse nagnjenje k dobremu in lepemu. Toda bodimo odkritosrčni! Še neki drugi uzrok je in to je: ker se naše krščansko, naše slovensko krščansko ljudstvo čedalje bolj oddaljuje od svojega pravega smotra, o d svoje narodnosti, o d svoje vere.

Zakaj postajajo naši ljudje renegatje v narodnosti in v veri? Zakaj se odtegnejo izpoznanju da ravno v slovenskem ljudstvu je doma prava pobožnost in da je v italijanskem prebivalstvu Trsta le skoro samo komedijaštvo! In to je resnica, gospod urednik! Živa resnica! Le Slovenec zamore biti ob sedanjih žalostnih odnosih resnično, onkritosrčno pobožen; italijansko ljudstvo je, žal, pod takimi vplivi, ki delujejo kar kor strupena rosa na verski čut. Naj bi se torej Slovenci držali trdneje svoje vere, verujte mi, da bi bilo — vsaj v Trstu opazujem to — kmalu na boljem tudi z našo narodnostjo! Kaj dela Rusijo močno? T. dna vera ruskega naroda, ta ga drži skupaj, to ga krepi tudi narodno!

No, o tem spregovorim še drugi pot besedice, ako Vam bode drago. Sedaj pa k cerkvam. Po vsej pravici se toži, da v Trstu ni dosti naših cerkv in da bi posebno v sredi mesta trebale jedne velike, lepe cerkve. Verujte mi — to Vam zamore reči jaz, ker sem že dobro poučen o tem — da se je o tem na merodajnem mestu tudi že mislile in, ako se ne motim, se še misli. Dal Bog, da bi se vresničila kaj kmalu ta želja dotednih krogov in da v nedavnom času dobimo v Trstu, v sredi mesta, krasno novo cerkev in tudi prelep zvonjenje, kakoršno nas bode razveseljevalo vse in duševno povzdigovalo.

Iz sv. Križa nam pišejo: Dne 18. t. m. smo tudi v naši vasi proslavili rojstni dan našega presvetlega vladarja na način, kakoršen dosedaj ni bil v navadi pri nas. Na vse zgodaj že je vihrala na velikem drogu velika narodna trobojnica, odičena črno-rumenimi trakovi. Potem pa so se razobesile zastave po vsej vasi. — Ob 7. uri je bila sv. maša z zahvalno pesmijo. Zvečer pa je prišla domača gudba na trg. Zasvirala je cesarsko pesem in hkratu je bil natlačen občinstva ves trg, izzemši seveda znane odpadnike. Toda čuden utis je napravilo na nas, da tudi capoville ni bilo blizu. Bog si ga vedi, kam se je bil zaril ob tem času! Morda je bil tam doli, kjer se shajajo tički naše cikorije, kjer je čuti le laško čivkanje.

No, pustimo jih, naj le čivkajo po italijanski ali furlanski. Mi pa smo se veselili, poslušajoč lepo narodno petje našega vrlega pevskega društva „Skala“ in pa zvoke naše domače godbe. Petje in godba sta se lepo vrstila do 9. ure zvečer. Ob

